



שבט התשע"ו



בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

ההתגלות והברית בסיני

לפרשת משפטים (על פי שיעור של הרב יאיר קאהן)

ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם והתחיל לחזור ולהזייר על עבודה זרה לא תעשון אתי וצוה אותי ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, וכל המצות הבאות אחרי כן, והשלים באזהרת העבודה זרה שימצאו בארץ ובעובדיה ואמר לו אחרי צוותך זה להם, עלה אל ה' אתה ואהרן והזכירה הפרשה כי משה עשה כמצות ה', ובא אל המחנה ויספר לעם את כל דברי ה' כאשר צוה אותו כה תאמר אל בני ישראל וגו' ואת כל המשפטים כאשר צוהו ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם וקבלו הכל בשמחה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה והטעם, כל הדברים האלה אשר דבר לך השם נעשה"

6. שמות כ"ד, ג':

"ויבוא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים"

7. שמות כ"א, א':

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם"

8. רש"י שמות כ"ד, ג':

"ז' מצות שנצטוו בני נח ושבתי וכבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה"

9. שבת פח ע"א:

"רבי יוסי אומר בשני עלה משה וירד,, בשלישי עלה וירד,, ברביעי ירד ושוב לא עלה,, ומאחר שלא עלה מהיכן ירד אלא ברביעי עלה וירד,, בחמישי בנה מזבח והקריב עליו קרבן,, בששי לא היה לו פנאי"

10. חגיגה ו ע"א:

"חגיגה דישנה לפני הדיבור דכתיב ויזבחו זבחים שלמים"

11. שמות כ"ד, ה':

"וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים"

12. מכילתא פרשת יתרו:

"והיו נכונים ליום השלישי, זה יום ששי שנתנה בו תורה. ומה עשה משה בחמישי? השכים בבוקר ובנה

1. שמות כ"ד:

א ואל-משה אמר עלה אל-ה', אתה ואהרן נדב ואביהוא, ושבעים, מזקני ישראל; והשתחיתם, מרחק. ב ונגש משה לבדו אל-ה', והם לא יגשו; והעם, לא יעלו עמו. ג ויבא משה, ויספר לעם את כל-דברי ה', ואת כל-המשפטים; ויען כל-העם קול אחד, ויאמרו, כל-הדברים אשר-דבר ה', נעשה. ד ויכתב משה, את כל-דברי ה', וישכם בבקר, ויבן מזבח תחת ההר; ושתים עשרה מצבה, לשנים עשר שבטי ישראל. ה וישלח את-נערי בני ישראל, ויעלו, עלת; ויזבחו זבחים שלמים, לה' פרים. ו ויקח משה חצי הדם, וישם באגנת; וחצי הדם, זרק על-המזבח. ז ויקח ספר הברית, ויקרא באזני העם; ויאמרו, כל אשר-דבר ה', נעשה ונשמע. ח ויקח משה את-הדם, ויזרק על-העם; ויאמר, הנה דם-הברית אשר פרת ה' עמכם, על כל-הדברים, האלה. ט ויעל משה, ואהרן--נדב, ואביהוא, ושבעים, מזקני ישראל. י ויראו, את א-לקי ישראל; ותחת רגליו, כמעשה לבנת הספיר, וכעצם השמים, לטהר. יא ואל-אצילי בני ישראל, לא שלח ידו; ויחזו, את-הא-לקים, ויאכלו, וישתו.

2. רש"י שמות י"ט, י"א:

"יום השלישי. שהוא ששה בחודש ובחמישי בנה משה את המזבח תחת ההר ושתים עשרה מצבה כל הענין האמור בפרשת ואלה המשפטים ואין מוקדם ומאוחר בתורה"

3. רש"י שמות כ"ד, א':

"ואל משה אמר עלה. פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות ובד' בסיון נאמרה לו עלה"

4. רמב"ן במדבר ט"ז, א':

"כל התורה כסדר זולתי במקום אשר יפרש הכתוב ההקדמה והאחור, וגם שם לצורך ענין ולטעם נכון"

5. רמב"ן שמות כ"ד, א':

"והנה הפרשיות כולן באות כהוגן, כי אחר מתן תורה מיד בו ביום אמר השם אל משה כה תאמר אל בני

19. שמות י"ט, ט':
 "ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור
 ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם"
 20. בבא מציעא נט ע"ב:
 "ואמר להם (רבי אליעזר) אם הלכה כמותי מן השמים
 יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל רבי אליעזר
 שהלכה כמותו בכל מקום. עמד רבי יהושע על רגליו
 ואמר לא בשמים היא. מאי לא בשמים היא? אמר רבי
 ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין
 בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים
 להטות"
 21. גיטין ס ע"ב:
 "לא כרת הקדוש ברוך הוא ברית עם ישראל אלא
 בשביל דברים שבעל פה, שנאמר כי על פי הדברים
 האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל"

מזבח שנאמר וישכם בבקר ויבן מזבח תחת ההר, העמיד
 שנים עשרה מצבות... ויקח ספר הברית ויקרא באזני
 העם... כיון שראה שקבלו עליהם נטל הדם וזרק על
 העם שנאמר ויקח משה את הדם ויזרוק על העם אמר
 להם הרי אתם קשורים ענובים תפוסים מחר בואו
 וקבלו עליכם המצוות כולן. רבי יוסי ברבי יהודה אומר
 בו ביום נעשו כל המעשים"
 13. רמב"ן שמות כ"ד, א':

"כלומר בו ביום לאחר מתן תורה נעשו המעשים של
 סיפור העם וכתבת ספר הברית, הכל כמו שפירשנו
 ולזה שומעין שאמר כהלכה"
 14. שבת פח ע"א:

"ויתניצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר
 חסא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר
 כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה – מוטב,
 ואם לאו – שם תהא קבורתכם"
 15. הרב יאיר קאהן:

כריתת הברית היתה סביב קבלת התורה. ממילא, על
 מנת לקבל את התורה היה צורך במצוות ומשפטים
 קונקרטיים. זאת, כדי שיהיה תוכן ממשי לקבלת
 התורה, לכריתת הברית.
 16. כריתות ט ע"א:

"רבי אומר ככם כאבותיכם,,מה אבותיכם לא נכנסו
 לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם,,אף הם לא
 יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים"
 "הרצאת דמים, דכתיב וישלח את נערי בני ישראל, אלא
 טבילה מנלן דכתיב ויקח משה חצי הדם ויזרוק על
 העם, ואין הזאה בלא טבילה"
 17. הרב יאיר קאהן:

לגבי גרות למדנו ש"מודיעין אותו מקצת מצות קלות
 ומקצת מצות חמורות" (יבמות מז.). לכן, היה צורך
 להודיע לבני ישראל משפטים מסוימים, בנוסף למצוות
 החמורות ששמעו במעמד הר סיני, כפי שעושים
 בגירות.

בפרשת משפטים לימד משה את פרשת משפטים, ובני
 ישראל הכריזו "נעשה ונשמע" וקבלו על עצמם את
 מצוות ה' בבחירה חופשית. רק אז, היו מוכנים לכריתת
 ברית הגרות של סיני.

18. רמב"ן שמות כ"ה, א':

"כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת
 הדברות, וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו
 אבות למצותיה של תורה, כאשר הנהיגו רבותינו עם
 הגרים שבאים להתיחד, וישראל קבלו עליהם לעשות
 כל מה שיצו על ידו של משה, וכרת עמהם ברית על כל
 זה, מעתה הנה הם לו לעם והוא להם לא-להים כאשר
 התנה עמהם מתחלה ועתה אם שמוע"